

1. téma: *Co je sociologie?*

27. 3. 2010

Rozdíly mezi přírodními a sociálními vědami:

- 1) závěry sociálních věd mají vždy **pravděpodobnostní charakter**.
- 2) nálezy sociálních věd mají velmi **omezenou platnost**. Platí pouze pro prostředí, ze kterého jsme sebrali data.
- 3) v sociálních vědách je oproti přírodním vědám mnohem obtížnější nabídnout spolehlivou **kauzální analýzu jevů**.

Kritéria důkazu kauzality:

- a) časová posloupnost = možnost určení, co bylo dřív a co později,
- b) změna musí proběhnout souběžně,
- c) možnost vyloučení nekontrolovatelného vnějšího vlivu.

HISTORICKÝ EXKURZ: BOJ O SAMOSTATNOST SOCIOLOGICKÉ DISCIPLÍNY.

boj o definici předmětu sociologie

boj o definici metody sociologické analýzy

E. Durkheim (1858 – 1917)

- **Společnost je syntézou sui generis, je to něco víc než pouhá suma jednotlivců.**
- **Sociologie se zabývá sociálními fakty, která jsou**
  - a) **člověku vnější jako věci a**
  - b) **vyvíjí na jedince tlak.**
- **Metoda sociologie je především kvantitativní povahy, tlak sociálních faktů nejlépe vystihneme analýzou statistik.**

**G. Tarde – Společnost je abstrakce,
sociální jednání lze vysvětlit v termínech
individuálních psychických hnutí.**

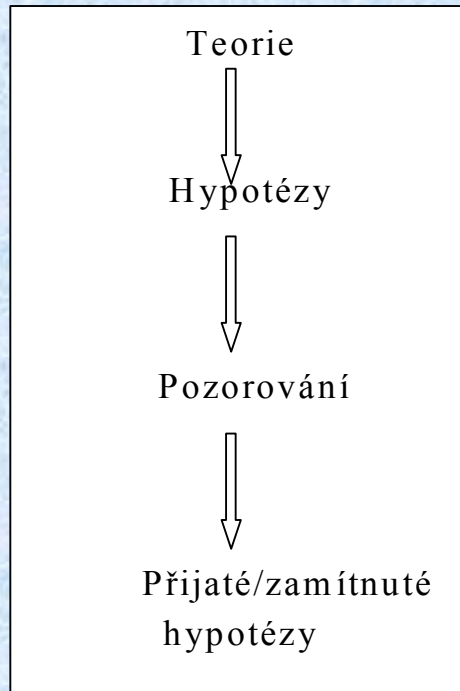
**M. Weber - Sociální jednání jako předmět sociologie,
když porozumíme smyslu a významu jednání člověka,
tak porozumíme sociální realitě**

Předmět zkoumání sociologie podle Durkheima a Webera

	Émile Durkheim (1857-1917)	Max Weber (1864-1920)
Předmět sociologie:	sociální fakta	sociální jednání
Čím se vyznačuje:	- jsou vůči nám vnější - působí nátlakem	- má subjektivní smysl - je orientováno na druhé
Výchozí metodologie:	kvantitativní	kvalitativní

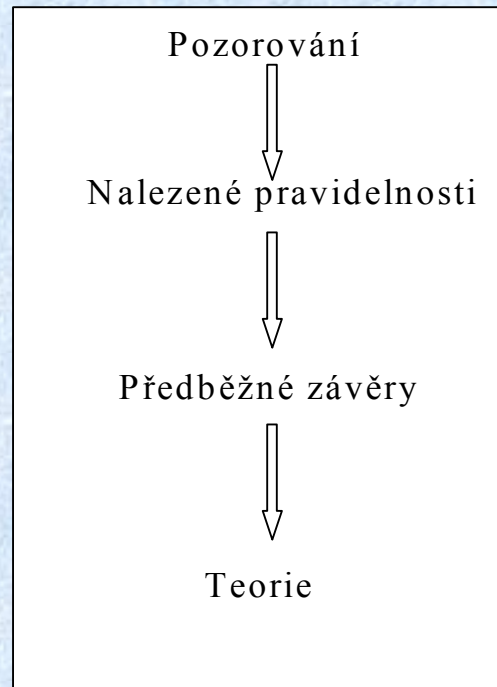

LOGIKA POZNÁVACÍHO PROCESU V SOCIOLOGII

KVANTITATIVNÍ
PŘÍSTUP
(Paradigma)

DEDUKCE

KVALITATIVNÍ
PŘÍSTUP
(Paradigma)

INDUKCE

Sociální problém versus sociologický problém

Sociální problém

Situace ve společnosti, kterou určitá část populace považuje za problematickou.

Jak říká americký sociolog Peter Berger*, lidé obvykle mluví o sociálních problémech, když něco ve společnosti nefunguje adekvátním způsobem.

Sociální problémy pak vyžadují určité terapeutické řešení.

* Berger, P. 2003. *Pozvání do sociologie*. Brno.

Sociologický problém

Věda je řeší proto, aby posunovala hranice svého poznání. Sociologický problém není zaměřen na otázku, proč některé věci jdou špatně z určitého hlediska, nýbrž jak daný systém funguje.

Jaké jsou jeho předpoklady a jakými prostředky je udržován.

Rozdíl sociologické perspektivy a perspektivy tzv. „zdravého rozumu“ podle Z. Baumana *

- 1) pro sociologii platí přísná pravidla „zodpovědného diskursu“, tj. vědeckého diskursu
- 2) rozsah horizontu zkušenosti
- 3) způsob udělování smyslu a významu k jednotlivým událostem
- 4) tzv. „oddůvěrnění důvěrného“

* Bauman, Z. 1996. *Myslet Sociologicky*.

Základní pozice v otázce hodnotící kompetence sociologie utvářené v průběhu sociologické tradice

- 1) Max Weber (přelom 19. a 20. století)
vymezení základní metodologické zásady tzv. „nehodnotící sociologie“ – jde o to zamezit proniknutí subj. soudů do vědeckých výpovědí.
- 2) Kritická škola (či radikální sociologie) čerpající z marxistických tradic:
  - *‘Sociologie má být nástrojem kritiky, nikoli součástí systému.’*
  - Z její poválečných představitelů např. *Ch.W. Mills: ‘Sociologie pod rouškou hodnotové neutrality podporuje mocenskou elitu.’*

...pokračování

3) Širší spor *neutrální vs. angažované sociologie* (druhá polovina 20. století)

(viz Frankfurtská škola, L. Althusser, P. Bourdieu, feministické směry ad.)

4) Postmodernismus (konec 20. století) – přináší silný relativizující prvek;

argumentace, dle které hodnotových soudů se v principu nelze v sociální vědě zbavit, badatel samotný není schopen vystoupit mimo svou sociální pozici, která jeho pohled nutně zkresluje.